

לדוד מזמור: תהילים OF פרק כד'

In **מנהג אשכנז**, on Mondays and Thursdays, while returning the **ספר תורה** to its place of storage and after reciting the **פסוקים** of **ה' יהללו את שם ה'** and **לעמו תהלה** and **וירם קרן לעמו תהלה**, it is the custom to recite **לדוד מזמור: תהילים: פרק כד'**. That is not the practice in **מנהג ספרד**.

Instead they recite the following after the two **פסוקים** referenced above:

ה' הוא הא-לוקים, ה' הוא הא-לוקים, בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד. אין כמוך בא-להים א-דני ואין כמעשיך. השיבנו ה' אליך ונשובה, חדש ימינו כקדם.

In **נוסח תימן**, the following is recited after the words **"אין עוד"**:

שובה למעונך ושכון בבית מאונך. כי כל פה וכל לשון יתנו הוד והדר למלכותיך. ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל. השיבנו ה' אליך ונשובה, חדש ימינו כקדם.

Contrast the aforementioned practice with the procedure that is followed on **שבת**. On **שבת** all the **מנהגים** recite **פרק כט'** of **תהילים: מזמור לדוד: פרק כט'**. However, in **מנהג ספרד**, on **שבת**, they do not recite the two **פסוקים** of **ה' יהללו את שם ה'** and **לעמו תהלה**.

Instead they recite the **פסוק: ה' לעולם א-להיך ציון לדוד ודור הללוי-ה: פסוק**. In **נוסח תימן**, the **שליח ציבור** recites the **פסוק: ה' לעולם א-להיך ציון לדוד ודור הללוי-ה: פסוק** first and then the congregation recites the **פסוק**. They then say the following after reciting the chapter of **לדוד**:

שאו שערים ראשיכם, והנשאו פתחי עולם, ויבוא מלך הכבוד. מי זה מלך הכבוד, י-י עוזו וגבור, י-י גבור מלחמה. שאו שערים ראשיכם, ושאו פתחי עולם, ויבא מלך הכבוד. מי הוא זה מלך הכבוד, י-י צב-אות, הוא מלך הכבוד סלה.

Then they recite the following:

וידעת כי ה' א-להיך הוא הא-לוהים. א-ל הנאמן שמר ברית והחסד לאהביו ולשמרי מצותו לאלף דור. כי א-ל רחום ה' א-להיך לא ירפך ולא ישחיתך ולא ישכח את ברית אבתיך אשר נשבע להם. כי כה אמר ה' רנו ליעקב שמחה וצהלו בראש הגוים השמיע והללו ואמרו הושע ה' את עמך את שארית ישראל.

They then recite the two **פסוקים** of **ה' יהללו את שם ה'** and **לעמו תהלה** and finish as on weekdays.

The **מזמור** is one of the first **סידורים** to provide that **פרק כט'** of **תהילים**; i.e. **מזמור לדוד** be recited on **שבת** while returning the **ספר תורה** to its place of storage. He further includes **פסוקים** from **פרק כד'** of **תהילים** beginning with the words: **שאו שערים ראשיכם**:

ספר העיתים סימן קפט'— ולאחר שאומר תהלה לדוד מחזירין ספר תורה למקומו ועומדין לתפלת המוספין ונהגו נמי למימר כשמחזירין הס"ת למקומו הני פסוקין ברוך ה' אשר נתן מנוחה וגו' יהי ה"א עמנו וגו' לא ימוש ספר התורה וגו' הלא צויתך חזק ואמץ וגו' ואומר ימלך ה' לעולם א-להיך ציון וגו' ואומר מזמור לדוד הבו לה' בני אלים כל המזמור ובתריה שאו שערים ראשיכם וגו' ושפיר דמי למיעבד הכי.

1. Rabbi Judah ben Barzillai of Barcelona who lived at the close of the Eleventh and the beginning of the Twelfth centuries.

The practice of reciting 'פרק כד' of תהילים; i.e. לדוד מזמור, while returning the ספר תורה to its place of storage on Mondays and Thursdays is not found in any ancient סדורים. Instead we find that some סידורים² provide that 'פרק כט' of תהילים; i.e. מזמור לדוד is recited during הכנסת התורה on Mondays and Thursdays as well. In his הקדמה פרטית, to his סידור כה', סימן כה', הרב שבתי סופר³, voices his objection to this practice:

הנה נהגו כל ישראל לומר מזמור הבו לה' בני אלים בכל עת שמכניסין את התורה להיכל אחר שקראו בו בצבור בין בשבתות ובמועדים בין בימי החול. ובאמת הוא מנהג טעות בשקול הדעת לומר אותו בכל פעם כי אין לאומרו כי אם אחר קריאת התורה בשחרית של שבת כמו שכתב בעל תולעת יעקב בסוד השבת דף מז' בסוף עמוד א' וזה לשונו: ומחזירין ספר תורה ובחזרתו נהגו לומר מזמור לדוד הבו לה' בני אלים לפי שיש בו שבעה קולות כנגד שבעה קולות שנתנה בהם התורה ולפיכך נהגו לאמרו בשבת שאז מתיחדים השבעה הו-יות סוד שבעה קולות. ויש בו י"ח אזכרות שבהם שט הקדוש ברוך הוא רבוא עולמות דכתיב רכב אלדים רבותים אלפי שנאן וגו', וסוד אלו העולמות יתבארו למשכיל אשר זכה להם, ועוד מוסיפין שאז שערים ראשיכם שאמר שלמה כשהכניס הארון לבית קדש הקדשים בדוגמה העלונה כי בשבת זמן הכנסת התורה העליונה בסוד הארון בית גנזיו של הקדוש ברוך הוא.

It is difficult to pinpoint when the practice referred to by הרב שבתי סופר to recite פרק כט' of תהילים; i.e. מזמור לדוד, during הכנסת התורה on weekdays started. It may have developed due to associating פרק כט' of תהילים with returning the ספר תורה to its place of storage and not with שבת. Some may have sensed a problem with opening the ארון קודש to accept the return of the ספר תורה while remaining silent. To alleviate that problem, they began reciting מזמור לדוד during הכנסת התורה on weekdays as well. הרב שבתי סופר then objected to the practice. In order to comply with his opinion and yet continue to recite פסוקים during הכנסת התורה on weekdays, the practice may have started to replace תהילים פרק כד' with פסוקים from תהילים פרק כט' that were being recited during הכנסת התורה on שבת. The following note confirms the development of a practice to recite those verses from פרק כד' when the ארון הקודש was opened:

סידור שער שמים⁴ – כשפותחין הארון הקודש לומר שיר היחוד יאמר שאז שערים ראשיכם, והנשא פתחי עולם, ויבוא מלך הכבוד. מי זה מלך הכבוד, י-י עוזו וגבור, י-י גבור מלחמה. שאז שערים ראשיכם, ושאז פתחי עולם, ויבא מלך הכבוד. מי הוא זה מלך הכבוד, י-י צבא-ות, הוא מלך הכבוד סלה.

מנהג אשכנז may have then stopped reciting the פסוקים from תהילים פרק כד' during הכנסת התורה on שבת. In order to distinguish the opening of the ארון הקודש for הכנסת התורה from other openings of the ארון הקודש, the practice may have begun to include the complete תהילים פרק כד' during הכנסת התורה on weekdays and on ימים טובים.

2. An example of this can be found in the סדר תפלה מכל השנה כמנהג אשכנז ופולין published in 1691 and available for viewing at the website of the Jewish University Library, www.jnul.huji.ac.il/eng/.

3. He lived in the 1500's.

4. Published in Amsterdam, 1717 and available for viewing at www.jnul.huji.ac.il/eng/.

TRANSLATION OF SOURCES

.מְאוֹךְ-Return G-d to Zion, Your home, and dwell in the place of Your choice.

קַפְמִי-After reciting Ashrei, they return the Sefer Torah to its place of storage. They then stand to recite the Shemona Esrei for Mussaf. It was customary to recite the following verses while the Sefer Torah was being transported to its place of storage: Baruch Hashem Asher Nasan Minucha etc. Yihei Hashem Imanu etc., Lo Yamush Sefer Ha'Torah etc., Ha'LO Tzivitcha Chazak V'Ematz etc., Yimloch Hashem L'Olam Elokai'Yich Tzion and the complete chapter of Tehillim beginning with the words: Mizmor L'Dovod Havu L'Ashem Bnei Eilim and then the verses: Si'Oo Sh'Arim Rosheichem etc. It is a good practice to do so.

ה'רַב שְׁבַתִּי סוֹפֵר, הַקְדָּמָה פְּרִטִית, סִמֵּן כֹּה'-It is now the custom in all Jewish communities to recite Tehillim Chapter 29, Mizmor L'Dovid Havu La'Shem Bnei Eilim whenever the Sefer Torah is returned to its place of storage after reading from it in a group of ten men whether the day is Shabbos, a holiday or a weekday. In truth it is a mistaken practice that developed incorrectly to recite this chapter of Tehillim each time the Sefer Torah is returned to its place of storage. This chapter of Tehillim should be recited when the Sefer Torah is returned to its place of storage only after Krityas Ha'Torah on Shabbos morning as we are directed by the Tola'As Yaakov in the section of his book entitled: Sod Ha'Shabbos page 47 at the end of the first side. This is what he wrote: they return the Sefer Torah to its place of storage. As the Sefer Torah is carried, it is customary to recite Tehillim Chapter 29, Mizmor L'Dovid Havu La'Shem Bnei Eilim because we find that the word "Kol" (voice) appears seven times in that chapter. These seven words represent the seven voices in which G-d presented the Torah to the Jewish people. It became customary to recite this chapter of Tehillim upon carrying the Sefer Torah back to its place of storage on Shabbos because by doing so we join together the seven voices with the seven names of G-d. In the same chapter of Tehillim, we find that G-d's name appears 18 times. These are the names of G-d by which G-d travels through thousands of heavens as it is written (Tehillim 68, 18): The chariots of G-d are twice ten thousand, thousands upon thousands; the Lord is among them, as in Sinai, in the holy place. The secret behind these different worlds will be learned by those lucky enough to merit understanding them. Then they add several verses from Tehillim 24 beginning with the verse: S'Oo Sh'Arim Rosheichem which King Solomon said as he carried the Aron into the Holy of Holies. This represents what occurs on Shabbos in the heavens. Shabbos is the day on which the Torah of the heavens enters into the storage room of G-d.

סידור שער שמים-When they open the ark before reciting the Shir Ha'Yichud, the congregation should say: S'Oo Sh'Arim Rosheichem, etc.

SUPPLEMENT

THE METHODOLOGY OF THIS NEWSLETTER

My primary purpose in producing this newsletter is provide material that educators can use to introduce a course on the history and structure of the Siddur into their schools. What I have not done is to discuss my method of study. Perhaps this week's newsletter presents an opportunity for me to discuss my methodology. Let me begin with the question I was facing: when did the custom to recite 'פרק כד' of תהילים; i.e. לדוד מזמור during הכנסת התורה on Mondays and Thursdays originate?

As my first step, I compared the current versions of several מנהג אשכנז, מנהג נוסחאות, מנהג מרוקו and מנהג תימן ספרד. I found that 'פרק כד' of תהילים; i.e. לדוד מזמור was recited by only מנהג אשכנז during הכנסת התורה on Mondays and Thursdays. Since the custom in נוסח אשכנז is to recite a different פרק of תהילים on שבת, I checked the other נוסחאות to find what is said during הכנסת התורה on שבת in those נוסחאות. I found that in all the מנהגים, פרק כט' of תהילים; i.e. לדוד מזמור is recited. An important variation is found in מנהג תימן in that they also recite several פסוקים from 'פרק כד' of תהילים; i.e. לדוד מזמור, beginning with: שאו שערים ראשיכם. That provided a clue that there is a some basis for reciting 'פרק כד' of תהילים during הכנסת התורה.

Since the נוסחאות differed as to what is said during הכנסת התורה on Mondays and Thursdays, I needed to check the custom provided in early סידורים. I found that neither סדר רב עמרם nor סידור רב סעדיה גאון nor the מהזור ויטרי provided for any chapter of תהילים to be said during הכנסת התורה on any day of the week.

I then turned to my Bar-Ilan digital library CD-ROM and searched the words: בני אלם from ספרי מנהגים in the section of the digital library that contains פרק כט' of תהילים. It was through that search that I found the excerpt that I quoted from the ספר העיתים. That excerpt became an important source because it provided a basis for the practice to recite 'פרק כט' of תהילים; i.e. לדוד מזמור during הכנסת התורה on שבת. It became an even better source when it provided for the recital of several פסוקים from 'פרק כד' of תהילים; i.e. לדוד מזמור beginning with: שאו שערים ראשיכם during הכנסת התורה on שבת because it supported the practice in מנהג תימן to add those פסוקים. It further established that it was appropriate to recite a part of 'פרק כד' of תהילים during הכנסת התורה.

I then searched the Bar-Ilan CD for any references to words found in 'תהילים of פרק כד'; i.e. לדוד מזמור. I found no useful results. I then turned to several סידורים that are not part of the Bar-Ilan CD. The סידור of רבי יהודה ב"ר יקר, teacher of the רמב"ן made no reference to any פסוקים from 'תהילים of פרק כד'. Neither did the טור nor the שולחן ערוך. The סידור of הרב שבתי סופר provided me with my next clue. His comments became a chronological marker for the custom to recite 'תהילים of פרק כט'; i.e. מזמור לדוד during הכנסת התורה on Mondays and Thursdays. His comments further gave me the opportunity to apply a method of analysis that I believe works well in tracing the evolution of customs. New customs often evolve based on how existing customs are perceived. The fact that during the era of הרב שבתי סופר, the custom existed to recite 'תהילים of פרק כט'; i.e. מזמור לדוד during הכנסת התורה on Mondays and Thursdays is significant because it provided evidence that people were accustomed to reciting a paragraph of תהילים during הכנסת התורה. הרב שבתי סופר criticized the public for choosing 'תהילים of פרק כט'; i.e. מזמור לדוד. He did not criticize them for reciting a paragraph of תהילים during הכנסת התורה. That analysis opened the door for me to argue that what occurred was a substitution of paragraphs of תהילים in response to the objections of הרב שבתי סופר⁵. I can support that theory by pointing out that I could not find any סידורים which pre-date הרב שבתי סופר that provide that 'תהילים of פרק כד'; i.e. מזמור לדוד be recited during הכנסת התורה on Mondays and Thursdays.

It is clear that 'תהילים of פרק כד'; i.e. מזמור לדוד was chosen as a substitute for 'תהילים of פרק כט' because some of its פסוקים were already being recited by some during הכנסת התורה on שבת and during the opening of the ark.

I analyzed the custom of reciting several פסוקים of 'תהילים of פרק כד' during the opening of the ark for the recital of שיר היחוד in much the same manner. The custom of reciting several פסוקים of 'תהילים of פרק כד' during the opening of the ark for the recital of שיר היחוד may have been perceived as representing a rule that the פסוקים are to be recited whenever the ארון is opened and not only when the פתיחה of the ארון for purposes of reciting שיר היחוד.

The final step I took in preparing this newsletter was to review the סידורים that are available at the Jewish University and Library website; www.jnul.huji.ac.il/eng/. I was able

5. This is not the first time we learned of a change in custom based on the objections of a גדול הדור. We have come across several changes in custom that were initiated as a result of an objection voiced by one of the בעלי תוספות; i.e. כל בעלי תוספות and washing our hands without a ברכה before eating כרפס at the סדר are two examples that quickly come to mind.

להבין את התפלה

לדוד during הכנסת התורה on Mondays and Thursdays as late as 1691, a century after the to confirm the some still followed the practice of reciting פרק כט' of תהילים; i.e. מוזמור era of הרב שבתי סופר. In addition, since הכנסת התורה involves פתיחת הארון, I made the argument that the custom of reciting several פסוקים of פרק כד' of תהילים during the opening of the ark for the recital of שיר היחוד is a basis for the fact that פסוקים from פרק כד' of תהילים began to be associated with פתיחת הארון. Unfortunately, I was not able to locate any other סידורים which provided for the recital of several פסוקים of פרק כד' of תהילים during the opening of the ark for the recital of שיר היחוד or for any other purposes.

One last comment on methodology. Professor Lee I. Levine points out in his book, *The Ancient Synagogue*, Yale University Press, 2000, that one of the major differences between the בית המקדש and a בית כנסת is that each בית כנסת is free to determine for itself what מנהגים it wishes to follow. Whether a synagogue recites a פרק of תהילים during הכנסת התורה on Mondays and Thursdays is totally based on its מנהג. In this newsletter, we found that there are synagogues that still do not recite any פרק of תהילים during הכנסת התורה on Mondays and Thursdays; some recite פרק כד' of תהילים and I would not be surprised to find that there is a synagogue somewhere in the world that still recites פרק כט' of תהילים. I, for one, am proud of our diversity in custom.